

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ
НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋЕ
ДЕПАРТАМАН ЗА ПЕДАГОГИЈУ

На седници Наставно – научног већа Филозофског факултета у Нишу одржаној 20. априла 2022. године, за рецензенте рукописа *Основи дидактике*, ауторке проф. др Марије Јовановић именовани су: др Драгана Станојевић, редовни професор Педагошког факултета у Врању; др Звезадан Арсић, редовни професор Филозофског факултета у Приштини – Косовска Митровица, и др Петар Рајчевић, ванредни професор Учитељског факултета у Призрену – Лепосавић (одлука бр: 117/1-9-2-01)

Сходно наведеној одлуци, а након што сам прочитао и анализирао рукопис под горњим насловом, имам задовољство и част да за потребе издавача предочим следећу:

СТРУЧНУ ОЦЕНУ – РЕЦЕНЗИЈУ РУКОПИСА

Рукопис *Основи дидактике*, ауторке др Марије Јовановић представља оригиналан, добро конципиран и вредан материјал за темељно разумевање и усвајање основних сазнања из области дидактике.

Имајући у виду да фундаментална дидактичка питања карактерише сложеност и изразита осетљивост, сваки покушај њиховог систематизовања је максимално одговоран посао и изискује велике напоре. У том смислу овај рукопис има посебну вредност и представља значајан допринос у целовитом теоријском утемељивању базичних дидактичких питања и феномена али и стварању реалних основа за њихово компетентно имплементирање у непосредној пракси. Може се, рећи да је ауторка у рукопису обрадила битне проблеме и категорије из ове области, који имају посебан значај за практичну делатност наставника и стручних сарадника, па и шире, а који уз то чине и битну претпоставку обезбеђивања ефикасности наставног рада и процеса његовог иновирања и усавршавања.

Садржај рукописа чини једна веома прикладна и логичка структура у којој су идеје презентоване текстом, табелама, практичним примерима, креативним моделима и др., и распоређене на преко три стотине страна основног текста. Уз основни текст, рукопис садржи: Предговор, Попис литературе са преко 250 библиографских јединица, Регистар имена и Регистар појмова. Овакав садржај и структура рукописа потпуно инклинира распоредима карактеристичним за уџбенике.

Избор садржаја, његово структурирање, начин презентовања и обим, усаглашени су са садржајима наставних предмета Дидактика 1 и Дидактика 2 који се изучавају у оквиру студијског програма педагогије на Филозофском факултету Универзитета у Нишу. Уз прегледно и јасно изложене садржаје, рукопис садржи и истраживачка питања за студенте којима је ауторка ово штиво потпуно ускладила са

основним начелима израде савременог универзитетског уџбеника. Ова питања су често усмерена на аналитичко, критичко, стваралачко и истраживачко ангажовање студената што је сагласно основном циљу дидактичког ангажовања ученика (студената) у наставном процесу - његова субјекатска, активна улога.

Садржајем рукописа обухваћени су следећи наслови: *Терминолошко одређење и садржајни оквир дидактике, Историјски развој дидактичке мисли и делатности, Поимање образовања, Савремено схватање наставе, Дидактичке концепције наставе, Фактори наставе, Циљ и задаци наставе, Садржаји образовања, Организација наставе, Артикулација наставе, Евалуација дидактичке ефикасности наставног часа, Приступ контроли часа, Остали облици организације наставног рада, Реформски покрети и системи, Дидактички закони, принципи и правила наставног рада, Наставне методе, Облици рада у настави, Наставни системи, Планирање и припремање наставе, Вредновање наставног рада, Оптимизација наставе, Стилови рада наставника и учења ученика, Општа питања дидактике даровитих, Дидактички медији, Наставна комуникација*. Кроз наведене и логички структуриране наслове, обухваћена су сва суштинска питања традиционалне али и савремене дидактике.

Заснивајући рукопис на јединству традиционалног и савременог приступа, ауторка у рукопису прати развој и акцентује вредности историјског развоја дидактичке мисли и делатности, и сагледава их са позиција фактора наставе, облика и метода наставног рада. У презентовању идеја истичу се дидактичке особености, вредности и значај обрађиваних питања али се врши и њихова критичка анализа и указивање на мањкавости, ризике и ограничења. Оваквим аналитичким приступом ауторка омогућава читаоцима да стекну реалан увид у проучавана питања и усвоје оперативна знања која су посебно значајна за успешно обављање професије.

Особеност рукописа огледа се и у језгровитости интерпретације података, смисленом и поступном приступу њиховом представљању као и доследности у начину повезивања. Тако се у интерпретацији садржаја о наставним системима, садржају образовања, организационим формама наставног рада и др., учачава поштовање принципа поступности и систематичности. Праћењем тока који садржи елементе: дидактичка својства и специфичности – улога и значај – вредности – ограничења, студнетима се омогућава уважавање логичког тока сазнајног процеса и стицање трајнијих и потпунијих знања.

Без намере да умањимо значај осталих садржаја, за потребе ове рецензије важно је нагласити да се са аспекта научно-стручних вредности, актуелности и савременог значаја, посебно издвајају садржаји о стиливима рада наставника и учења ученика, и дидактике даровитих. У поглављима која се баве овим темама, ауторка је извршила синтезу кључних научних поставки и нагласила њихову дидактичку димензију пружајући реалан увид у њихов значај и улогу у процесу ефикасног планирања, програмирања и реализовања наставе. Интегришући базична научна и стручна знања из ових области у текст који својим садржајем и обимом

омогућава читаоцима стицање релевантних знања о специфичностима наставног рада са даровитим ученицима, ауторка је рукопис уџбеника учинила особеним. Ова особеност проистиче из чињенице да се у постојећем дидактичком уџбеничком штиву не могу срести садржаји из ове области. Аутентичност рукопису дају и садржаји из области наставне комуникације којима су обухваћена драгоцен питања наставног рада: активно слушање, препреке активног слушања и технике подстицања активног слушања у настави, принципи ефикасне наставне комуникације, новои интеракцијске повезаности у наставном раду и др.

Такође, у поглављу *Остали облици организације наставног рада*, ауторка студиозно обрађује питања наставног рада у неподељеној школи и комбинованом одељењу, наставног рада у продуженој и целодневној настави, наставе у природи и др. Како су наведена дидактичка питања најчешће обрађивана у педагошкој периодици или монографским студијама, овај рукопис је јако вредан јер омогућава студентима, којима је овај уџбеник превасходно и намењен, да на једном месту добију сва неопходна дидактичка знања из ових области.

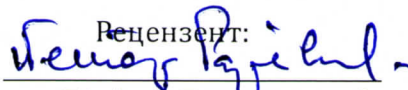
П р е д л о г

Проучавајући понуђени текст *Основи дидактике*, ауторке проф. др Марије Јовановић, закључује се да је он заснован на релеватно одабраној бројној литератури (преко 250 јединица), али и сопственом богатом наставном и научном искуству, што пружа довољно широку основу за коментарисање и закључивање о суштинским питањима дидактике. Усвајајући оно до чега је савремена теорија и позитивна пракса дошла, ауторка настоји да у оквиру својих разматрања и закључака уважи оно што је највредније у савременој дидактичној мисли.

Обзиром на значај, природу и намену, а нарочито потребу да се одређени садржаји истакну и нагласе, приметна је тежња да се испоштују захтеви о актуелности садржаја, и сагласно томе захтеви о нивоу и начину обраде, тако да је понуђена материја сложене и веома апстрактне конотације учињена разумљивом и доступном. Вредан квалитет овог рукописа је и његова окренутост пракси васпитно-образовног и наставног рада и њеном иновирању.

Поштујући стандарде који се односе на уџбеничка издања, и сагласно напред наведеним квалитетима ауторског текста, закључујем да рукопис испуњава све критеријуме које ми допуштају да Наставно-научном већу Филозофског Факултета у Нишу **препоручим објављивање уџбеника *Основи дидактике***, ауторке проф. др Марије Јовановић.

28.април 2022. год.

Рецензент:

Проф. др Петар Рајчевић,

Универзитета у Приштини-Косовска Митровица, Лепосавић